

TISKOVÁ ZPRÁVA

OBRAZY KRÁSY A SPÁSY **GOTIKA V JIHOZÁPADNÍCH ČECHÁCH**

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy
27. 11. 2013 – 9. 3. 2014

Pro zimní období, počínaje adventem, připravila ZČG unikátní výstavu středověkého umění z oblasti Pošumaví i samotné Šumavy. Vystavená umělecká díla (téměř 100 ks) – sochy, obrazy, liturgické rukopisy a preciosa – pocházejí z kostelních interiérů v oblasti povodí řeky Úhlavy a horního toku Otavy, a vznikla v období pozdního středověku (14.–16. století). Často neznáme okolnosti jejich vzniku, dohadujeme se o jejich původním určení a praxi jejich užívání. Dnes jsou kvůli své vysoké umělecké a historické hodnotě povětšinou uloženy v bezpečí muzejních a galerijních expozic a depozitářů. Exponáty mají nevyčísitelnou hodnotu, pojištěny jsou na několik set miliónů korun.

Název výstavy „**Obrazy krásy a spásy**“ spojuje tři termíny. Termín „**obrazy**“ odkazuje ke středověkému souhrnnému označování soch a obrazů pojmem „*imagines*“. Současnému člověku tyto obrazy přinášejí především zážitek podivuhodné **krásy**, zatímco původní, středověký divák si je spojoval s nadějí ve **spásu** své duše.

Výstava je koncipována do tří oddílů: *Šlechta / Města / Fenomén řezbářských dílen*. První oddíl představuje díla, jež za svůj vznik vděčí objednavatelům z řad nejbohatší šlechty království českého a reprezentují jejich kulturní úroveň a společenskou prestiž. Jihozápadní Čechy sjednotila v závěru středověku (15.–16. století) majetková expanze rodu Švihovských z Rýzmburka, jednoho z nejdůležitějších rodů Českého království jagellonské doby; nejvýraznější osobností rodu byl Půta Švihovský z Rýzmburka, nejvyšší sudí království Českého. Bohatý památkový fond jejich rozsáhlého dominia se stal základem výstavního konceptu, k jehož dominantám patří **torza oltářů z hradů Švihov a Rabí**. Švihovští a jejich spřízněné rody (Rožmitálové, páni z Dolan, Černínové z Chudenic) se stali největšími objednavateli v oblasti jihozápadních Čech a jejich umělecká reprezentace dosáhla v rámci Českého království té nejvyšší úrovně.

Mezi objednavateli výtvarných děl vystupují kromě šlechty i královská a poddanská města (oddíl *Města*), zejména utrakvistické Klatovy (**torzo hlavního oltáře kostela Nanebevzetí Panny Marie v Klatovech**), Horažďovice, náležející Švihovským, Sušice a horní město Kašperské Hory (**oltář z kostela sv. Markéty v Kašperských Horách**).

Svět vlastních původců artefaktů, tj. řezbářů, malířů a dalších řemeslníků, je reflektován ve třetí části výstavního konceptu s názvem *Fenomén řezbářských dílen*. Na základě unikátní konfrontace vystavených děl Mistra Oplakávání Krista ze Zvíkova a Mistra Oplakávání Krista ze Žebráka z první čtvrtiny 16. století (**Oplakávání Krista z hradu Zvíkov, Oplakávání Krista ze Žebráka**), která patří mezi naprosté vrcholy pozdně gotické tvorby v Českých zemích, lze poodhalit způsoby organizace řezbářské práce a formování výtvarné tradice na základě sdílení a předávání stylových forem. Tehdejší účastníci dílenského provozu přitom neznali dnešní pojem umění a kolektivní povaha autorství zde vylučovala existenci umělce jakožto individuality v moderním smyslu.

Mezi nejvýznamnější vystavená díla patří **rekonstrukce původního vybavení hradního kostela na Rabí** z roku 1498. Z hlavního oltáře tohoto kostela se dochovaly **sochy Boha Otce a Krista**, jež tvořily skupinu Nejsvětější Trojice, které je kostel zasvěcen. Skupina byla určena do dnes neexistujícího skříňového nástavce, který spočíval na **malované predele, jež zobrazuje Krista mezi dvanácti apoštolů**. Oltář vznikl v dílně složené z řezbářů pocházejících z jižního Bavorska a malířů školených ve franckém Norimberku. Tento a další dva oltáře z hradu Rabí dokládají vysokou výtvarnou náročnost umělecké reprezentace rodu Švihovských a Půty zvláště. Díla rozptýlená v různých sbírkových institucích jsou na výstavě prezentována vůbec poprvé v původních sestavách. Malovaný **Epitaf Půty Švihovského** z roku 1504 pochází z klášterního kostela Sv. Michaela (dobově uváděného pod patrocinium Svatých Andělů) v Horažďovicích. Půta Švihovský tento klášter františkánů-observantů založil a zvolil za pohřebiště celého rodu. Tváře Bolestného Krista a Panny Maria z tohoto epitafu se staly vizuálním motivem výstavy.

Mezi nejvýznamnější městské objednávky v jihozápadních Čechách patří vzácně dochovaná křídla **hlavního oltáře děkanského kostela v Klatovech s náměty z Kristova dětství** (Narození Krista, Klanění tří králů, Obřezání Krista, Obětování Krista v chrámu). Monumentální reliéfy vynikající výtvarné kvality ve stylu tzv. podunajské školy vznikly po roce 1521 v bavorském Pasově, kde je objednala klatovská městská rada. Tento oltář, v odborné literatuře dosud neznámý, patří mezi největší objevy výstavy.

Mistr Oplakávání Krista ze Zvíkova patří mezi nejvýznamnější představitele pozdně gotického umění u nás. Jeho dílna působila pravděpodobně v Horažďovicích v první třetině 16. století. Zde objednávali výtvarná díla zdobící interiéry kostelů jak příslušníci šlechty, tak bohatí měšťané. Hlavní díla této dílny představuje výjimečně vystavené **Oplakávání Krista z hradu Zvíkov** či trojice monumentálních soch z děkanského kostela sv. Markéty v Kašperských Horách (Madona, sv. Markéta, sv. Linhart – tzv. **větší archa z Kašperských Hor**), které tvoří samotný prolog výstavy.

Výstavě předcházela dvouletá intenzivní badatelská činnost špičkových odborníků z řad historiků, archivářů a především historiků umění. Projekt navazuje na již dlouhodobé úsilí o úplnou inventarizaci, dokumentaci a prezentaci středověkého umění v České republice, které pro oblast jihozápadních Čech započala legendární výstava **Jihočeská pozdní gotika 1450–1530** v Alšově jihočeské galerii v Hluboké nad Vltavou v roce 1965. V roce 1995 se uskutečnil projekt Národní galerie a Západočeské galerie v Plzni **Gotika v západních Čechách** a v roce 2009 byl realizován projekt **Gotické umění na Chebsku**. Výstava **Obrazy krásy a spásy. Gotika v jihozápadních Čechách** vrací pozornost k výtvarným dílům 14.–16. století z pomezí jižních a západních Čech. Po téměř půl století od zmíněné výstavy **Jihočeská pozdní gotika 1450–1530** má veřejnost příležitost spatřit nejvýznamnější díla pozdní gotiky jižní a jihozápadní oblasti Čech shromážděná na jednom místě. K nim přibyla další díla, některá objevená nově a vystavená vůbec poprvé, jiná představená v dosud neznámých souvislostech.

K výstavě, jež bude v příštím roce reprízována v Národní galerii v Praze, je v současnosti zpracováván obsáhlý stejnojmenný katalog. Ten pojímá uměleckou oblast jihozápadních Čech nejen z pohledu vystavených sochařských a malířských děl, ale podává přehled jejich výtvarných a kulturních dějin včetně dalších uměleckých druhů a architektury, jež do výstavní síně nelze přenést. Tuto vědeckou monografii sepsal tým badatelů z Ústavu pro dějiny umění FF UK a vydává ji nakladatelství Arbor Vitae.

Vernisáž výstavy doprovodí hudebně výtvarná performance známého herce Romana Zacha a jeho přátel, pojatá jako dialog se starým uměním i s vlastním konceptem výstavy.

V průběhu výstavy nabídnou její autoři veřejnosti sérii komentovaných prohlídek výstavou a přednášek k tématu.

Autoři textu: doc. PhDr. Michaela Ottová, Ph.D., Mgr. Petr Jindra

Exponáty zapůjčili:

Alšova jihočeská galerie v Hluboké nad Vltavou
Biskupství českobudějovické
Biskupství plzeňské
Městské muzeum a galerie Vodňany
Muzeum hlavního města Prahy
Muzeum středního Pootaví Strakonice
Muzeum Šumavy Sušice
Muzeum Šumavy Kašperské Hory
Národní galerie v Praze
Národní muzeum
Národní památkový ústav – územní památková správa v Českých Budějovicích
obec Těšovice
Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech
Západočeské muzeum v Plzni

Pořadatel výstavy: Západočeská galerie v Plzni

Spolupráce: Národní galerie v Praze, Ústav pro dějiny umění Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Idea a supervize výstavy: Jan Royt

Kurátoři výstavy: Petr Jindra, Michaela Ottová

Asistent výstavy: Petr Jindra

Konzervátorská příprava exponátů: Jakub Hamsík, Jáchym Krejča

Návrh architektonického a grafického řešení: Miroslav Vavřina, Jan Dienstbier

Instalace: Jan Jirka, Petr Kutek

Texty v expozici: Petr Jindra, Aleš Mudra, Michaela Ottová, Michal Tejček

Překlad: Valerie Talacko

Jazyková redakce: Lenka Jindrová

Záštitu nad výstavou převzali:

Jiří Balvín, ministr kultury České republiky

Milan Chovanec, hejtman Plzeňského kraje

Martin Baxa, primátor města Plzně

Mons. František Radkovský, biskup plzeňský

Mons. Jiří Paďour OFMCap, biskup českobudějovický

Výstava je podpořena z projektu Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015 za finanční podpory Ministerstva kultury ČR.

www.plzen2015.eu , www.mkcr.cz

PARTNEŘI

Plzeňský kraj, Ministerstvo kultury ČR, Státní fond kultury, Rada galerií ČR, Statutární město Plzeň, Plzeň 2015, o.p.s., Nadace 700 let města Plzně, Plzeňská teplotárenská, Bohemia Sect

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Art+Antiques, Mladá fronta DNES, I-Prague, Revolver Revue, Český rozhlas Plzeň, Plzen.cz, Railreklam, Centrum Bavaria Bohemia Schönsee

VERNISÁŽ: 26. 11. 2013 v 17 hodin

Otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 18 hodin.

KONTAKT PRO MÉDIA:

Mgr. Eva Reitspiesová

Tisková mluvčí ZČG

Tel. 377 908 514, mobil 731 474 266, e-mail: reitspiesova@zpc-galerie.cz